

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Кафедра теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки

РАЛО Г. О.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА
ЗА НАПРЯМОМ (УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ)»**

*для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем
першого року навчання
зі спеціальності В5 Музичне мистецтво*

Одеса

2026

УДК:378:37.09-021.464-027.22:37.016:78:780.62/.63(072)

P20

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 30 квітня 2026 р.)

Рецензенти:

Буркацький З. П. – кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

Грінченко А. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Укладач:

Рало Г. О., доктор філософії, викладач кафедри теоретичної, музично-інструментальної та вокальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (м. Одеса).

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Виконавська підготовка за напрямом (ударні інструменти)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня першого року навчання за спеціальністю В5 Музичне мистецтво: методичні рекомендації Одеса: Університет Ушинського, 2026. 83 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Виконавська підготовка за напрямом (ударні інструменти)» містять: інформацію щодо опису і структури навчальної дисципліни, теми та зміст практичних занять та самостійної роботи студентів методичні поради і рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів та методики підготовки практичних завдань майбутніми бакалаврами першого року навчання, список рекомендованих творів для виконання здобувачем індивідуального навчально-творчого завдання, методичні вказівки щодо складання вербальної анотації на музичний твір, контрольні засоби перевірки результатів практичної та самостійної роботи, критерії оцінювання за різними видами роботи, рекомендовані джерела інформації та додатки.

©Університет Ушинського, 2026

© Рало Г. О.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА ЗА НАПРЯМОМ (УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ): ОПИС І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	8
2.1. Теми та зміст практичних занять.....	8
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	17
3.1. Теми та зміст самостійної роботи студентів.....	17
3.2. Методичні поради і рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів та методики підготовки практичних завдань майбутніми бакалаврами першого року навчання.....	25
РОЗДІЛ 4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ.....	44
4.1. Методичні вказівки щодо складання вербальної анотації на музичний твір....	44
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	46
РОЗДІЛ 5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ РОБОТИ....	48
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	53
ДОДАТКИ.....	59

РОЗДІЛ 1. ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА ЗА НАПРЯМОМ (УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ): ОПИС І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Виконавська підготовка (за напрямом)»: підготовка здобувачів вищої освіти, здатних вирішувати спеціалізовані і практичні завдання виконавської діяльності, що передбачає формування й удосконалення практичних навичок та умінь виконавської та художньо-інтерпретаційної роботи над музичними творами та їх застосування в роботі у закладах мистецької освіти.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Знати:

- технічні базові виконавські прийоми відповідно до обраного напрямку (інструментального / вокального / диригентського);

- загальні уявлення про стилістичні, жанрові та художньо-образні особливості музичних творів різних епох;
- стилістичні, жанрові та художньо-образні особливості музичних творів різних епох і напрямів;
- елементи музичної драматургії та їх роль у створенні художнього образу музичного твору;
- основні етапи роботи над музичним твором та елементи його виконавської інтерпретації;
- основи музично-теоретичного та музично-аналітичного аналізу музичних творів;
- уявлення про оцінювання власного виконання;

Уміти:

- демонструвати елементи виконавської культури, артистизму та базові технічні навички володіння інструментом / голосом / диригентським жестом під час виконання музичного твору;
- виконувати музичний твір, враховуючи основні драматургічні моменти твору;
- застосовувати засоби музичної виразності для створення художнього образу;
- створювати драматургічної концепції музичного твору під керівництвом викладача;
- опановувати навчальний виконавський репертуар та формувати навички самостійної роботи над музичним твором;
- застосовувати музично-аналітичні навички під час опрацювання музичних творів та виконання музикознавчих або педагогічних завдань;
- за допомогою викладача аналізувати власне виконання та виявляти типові виконавські труднощі.

Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі.
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів,

формулювання висновків).

-пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту освітнього компонента мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія музики та сольфеджіо», «Історія стилів зарубіжної музики», «Основи художньо-просвітницької діяльності», «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та мультимедіа в мистецькій освіті», «Міжпрофільний виконавський фах».

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

– сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;

– бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

– ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;

– сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;

– у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ІІІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

**РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

2.1. ТЕМИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1 семестр		
1	Ознайомлення, аналіз та розбір музичних творів	6
2	Поглиблене опрацювання музичного матеріалу через засоби музичної виразності. Окрема робота над складними фрагментами.	10
3	Робота над музичною формою творів, вибудовування кульмінацій, уточнення засобів виразності у розкритті художнього образу під час цілісного виконання музичного твору	8
4	Цілісне образно-технічне виконання програми	6
Всього за 1 семестр:		30
2 семестр		
5	Поглиблений аналіз музичного твору, розбір нотного тексту, дотримання метроритмічної точності, штрихової визначеності	6
6	Виконавські завдання та їх реалізація в процесі трактування музичних творів	14
7	Формування цілісності та виконавської логіки музичного твору, вибудовування кульмінацій, динамічних градацій, форми творів.	12
8	Уточнення художньо-образного змісту у цілісному виконанні Перевірка готовності до виступу, програвання усіх творів поспіль	8
Всього за 2 семестр:		40
ВСЬОГО ГОДИН:		70

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1 семестр

Практичне заняття 1. Ознайомлення, аналіз та розбір музичних творів.

Практичні завдання:

1.Обрати музичні композиції за рівнем професійної підготовки здобувача, зокрема, його ступенем володіння гри на певному інструменті ударної групи, рівнем опанування виконавськими техніками гри, а саме: технікою гри одиночними, подвійними ударами, парадідовою технікою гри на малому барабані, педальною технікою гри на вібрафоні та ударній установці, двопалковою, чотирипалковою техніками гри у залежності від принципу або способу утримання палок у руці на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, рівнем опанування специфічними прийомами гри, які притаманні тому чи іншому ударному інструменту, зокрема: різних способів глушіння при грі на вібрафоні, рикошетним тремоло, тремоло «двійками» на малому барабані, тремоло двома палками на ксилофоні, тремоло «independent roll», «traditional roll» на маримбі, вібрафоні, при цьому враховуючи індивідуальні можливості та особливості здобувача (ступінь розвитку виконавського апарату верхніх кінцівок, рухових та координаційних здібностей, музичної пам'яті, слухового сприйняття, стійкості та концентрації уваги, типу темпераменту).

2. Продивитись на відеохостингових платформах обрані музичні твори у інтерпретаціях видатних виконавців на ударних інструментах (а також у разі гри перекладань творів написаних для фортепіано, скрипки, віолончелі та інших інструментів, продивитись у виконанні піаністів, скрипалів, віолончелістів тощо) задля наочного розуміння можливого(их) та зручного(их) способу/ів розташування музичних інструментів, а також самого виконавця за ними, застосованих палок, темпових та метроритмічних видозмін, застосованих способів звуковидобування, артикуляційних прийомів, принципів здійснення виконавських прийомів гри, які застосовуються у творах, емоційно-образного змісту композицій, традицій виконання.

3.Ознайомитися з музичною епохою в якій створено обрані твори, а також із жанрово-стильовою їх специфікою, з історією виникнення композицій та загалом зі стилем композиторського письма автора, з'ясувати які музичні інструменти ударної

групи, їх діапазон, діаметр, спосіб розташування, виконавські засоби (зокрема, палки) використовуються у творах, проаналізувати систему нотування музичних композицій, словесні, абстрактно-графічні та образно-графічні позначення, побудову музичних творів, способи звуковидобування, техніки гри, виконавські прийоми та способи їх гри, види ударів та тремоло, барабанні рудименти, які застосовуються у музичних композиціях.

4. Розібрати обрані музичні композиції відповідно до «легенди» творів та додаткових авторських вказівок щодо виконання композицій, зосереджуючись на правильному розташуванні музичних інструментів та виконавця за ними, належно обраних виконавських засобів (палок), дотримуючись відповідності щодо їх нумерації, вказаної в нотному тексті, позначок використання педалі (при грі на вібрафоні), глушіння, додержуючись метроритмічної, темпової та динамічної точності відтворення музичного матеріалу, способів звуковидобування, правил розшифрування скороченого нотного письма, належного відтворення специфічних прийомів гри, аплікатурних позначень.

Практичне заняття 2. Поглиблене опрацювання музичного матеріалу через засоби музичної виразності. Окрема робота над складними фрагментами.

Практичні завдання:

1. Детально опрацювати музичні твори, включаючи роботу над оптимальним звуковидобуванням, артикуляцією, метроритмом, фразуванням твору, динамічними відтінками, агогікою, педалізацією та глушінням при грі на вібрафоні, а також корегування тембрових характеристик ударних інструментів за допомогою оптимального підбору та використання виконавських засобів (палок).

2. Проаналізувати «легенду» творів, надані додаткові авторські вказівки, сам музичний матеріал та визначити нові прийоми гри і виконавсько-технічні труднощі, які зустрічаються у творах, зокрема: подвійні, рикошетні удари, складні барабанні рудименти, різновиди тремоло, специфічні прийоми гри на малому барабані;

перехресні та стрибкоподібні удари, подвійні ноти, октавна техніка, різноманітні пасажі (гамоподібні, пасажі на зустрічний, розбіжний рух), тремоло на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, палкове глушіння, педалізація при грі на вібрафоні, позиції та їх зміна при грі на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, зміна інтервалів при грі чотирма палками на маримбі та вібрафоні, що потребує відповідних маніпулятивних дій зі сторони виконавця, спрямованих на зведення та розведення палок при грі, технологію виконання ударів, яка притаманна чотирипалковій техніці гри: «Single Independent Strokes», «Single Alternating Strokes», «Double Vertical Strokes», «Double Lateral Strokes», «Triple Strokes», тремоло видів «independent roll», «traditional roll», одночасна гра в різних діапазонах інструменту, узгодженість між виконавським апаратом верхніх кінцівок (рук), а також координаційна злагоженість верхнього та нижнього виконавського апарату при грі на ударній установці, перкусії.

3. З'ясував нові прийоми та виконавсько-технічні труднощі, віднайти ефективні методи, які спрямовані на опанування новими прийомами, а також досягнення виконавсько-технічних завдань.

4. Підібрати творчі завдання, які націлені на подолання виконавських проблем.

Практичне заняття 3. Робота над музичною формою творів, вибудовування кульмінацій, уточнення засобів виразності у розкритті художнього образу під час цілісного виконання музичного твору.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати логіку побудови обраних композицій та визначити вид музичної форми (двочастинна, тричастинна, сонатна форма, варіаційна, форма рондо, куплетна тощо).

2. Опрацювати музичні твори, зосереджуючи увагу на додержанні драматургії твору, фразуванні, стильових особливостей музичних композицій,

застосовуючи певні артикуляційні прийоми, дотриманні метроритмічної специфіки жанру, стилю твору, вибудовуючи загальні та проміжні кульмінації твору.

3. Узгодити засоби виразності, які використовуються у творі, зокрема, темпоритмічну та динамічну складову музики, штрихи, застосування педалі, видів глушіння, обміркувати доцільність використовуваних способів палкового глушіння у творах при грі на вібрафоні (таких, як «свайп», «точкове») у відповідності з темпом виконання музики під час виконання усього твору.

Практичне заняття 4. Цілісне образно-технічне виконання програми.

Практичні завдання:

1. Оптимально виставити по висоті та розташувати ударні інструменти, або їх комплекс, підготувати виконавські засоби, у відповідності до порядку звучання музичних композицій.

2. Виконати усю музичну програму цілком на відеозапис, зосереджуючи увагу привітанні з «умовною» публікою, оптимальному переході музиканта з одного інструменту до іншого, на підборі до кожної з композицій виконавських засобів з урахуванням (по можливості) акустики концертного залу, де запланований виступ, а також під час гри сконцентрувати увагу на впевненому та точному відтворенні нотного тексту, належному управлінні та маніпулюванні палками під час гри, технологічному здійсненню ударів, прийомів гри, оптимальному звуковидобуванні та використанні артикуляційних прийомів у відповідності з жанрово-стильовою специфікою музичних творів, темпових, метроритмічних, динамічних особливостях виконуваної музичної програми, емоційну передачу змісту художніх творів.

3. Проаналізувати відео виступ та скорегувати підбір застосованих палок, застосовані артикуляційні прийоми, технологію виконання ударів та прийомів гри, темпові, метроритмічні, динамічні неточності.

2 семестр

Практичне заняття 5. Поглиблений аналіз музичного твору, розбір нотного тексту, дотримання метроритмічної точності, штрихової визначеності.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати музичну композицію, зокрема, визначити музичну епоху, стиль, жанр твору, музичну форму (двочастинна, трьохчастинна, сонатна, форма рондо, куплетна тощо), з'ясувати фактуру, образний зміст художнього твору, проаналізувати «легенду» твору задля виявлення набору застосованих у композиції музичних інструментів, а також їх діапазону, діаметру, необхідних виконавських засобів, дослідження нотації музичної композиції, розшифрування словесних, абстрактно-графічних, образно-графічних знаків, аналіз використовуваних технік гри, типів ударів, прийомів гри, застосованих видів глушіння, педалі при грі на вібрафоні, визначення наявності темпових, метроритмічних видозмін.

2. Розбір нотного тексту з дотриманням всіх авторських вказівок, різних видів позначень щодо використовуваних виконавських засобів та їх видів, нумерації палок, правильного розшифрування скороченого нотного письма, прийомів гри, педалізації та її оптимальної зміни, вказаної динаміки в нотному тексті, темпу та темпових видозмін, метроритму, штрихової палітри, яка відтворюється за допомогою відповідних артикуляційних прийомів, аплікатури.

Практичне заняття 6. Виконавські завдання та їх реалізація в процесі трактування музичних творів.

Практичні завдання:

1. Прослухати та/або продивитись музичні твори на платформі Youtube у виконанні видатних ксилофоністів, маримбістів, вібрафоністів, виконавців на малому барабані, ударній установці, перкусії, а також/або самих композиторів, авторів творів (або у разі гри перекладень, аранжувань творів, які в оригіналі написані для інших музичних інструментів/голосу, подивитись ці композиції у виконанні видатних піаністів, скрипалів, віолончелістів, вокалістів), зосереджуючи

увагу на емоційну передачу характеру твору, наявності «вільного прочитання» твору, жанрово-стильову відповідність, обраних для репрезентації виконавські засоби, техніку виконання, використовувані артикуляційні прийоми, обрані способи глушіння пластин інструменту при грі на вібрафоні, застосування педалі та її зміни, використовуваних позицій та їх зміни під час гри, застосовану апікатуру, темпові, метроритмічні та динамічні особливості репрезентації, специфіку виконання прийомів.

2. Проаналізував інтерпретації, підкреслити схожість або/та виокремити характерні розбіжності у виконанні, обрати такі трактування (або фрагменти з них) які імпонують.

3. Визначити виконавські завдання для створення власної інтерпретації творів, зокрема: точність прочитання композиторського задуму (особливо при виконанні поліфонічної музики на маримбі та вібрафоні), застосування звуковидобування, артикуляційних прийомів, які відповідають жанрово-стильовій специфіці композиції, обрати техніку гри (двопалкову або чотирипалкову) для виконання творів на маримбі, вібрафоні, перкусії, обрати відповідні виконавські засоби, які підкреслять різноманіття тембрів інструменту/ів, підбір оптимальної апікатури, для підкреслення метроритму твору, а також належності до відповідного його жанру та яка сприяє ергономічності виконання, підбір оптимальних способів глушіння, педалізації та її зміни, які забезпечать логічне та виразне фразування та ергономічність виконання, обрати (якщо немає вказівок в тексті) певний вид тремоло (у разі гри на малому барабані: «рикошетне», тремоло «двійками»), виходячи з належності твору до «оркестрового», «класичного» репертуару, або «маршового»; або «traditional roll», «independent roll» при грі чотирма палками), а також спосіб його виконання, визначитися з динамікою, темпом, артикуляцією, у разі якщо твір містить імпровізаційний фрагмент підібрати «брейки» на ударній установці та створити соло у відповідності зі стилістикою твору на звуковисотних клавішних та шумових ударних інструментах.

4. Виокремити складні виконавсько-технічні фрагменти, окремі труднощі у творах та підібрати ефективні методи для їх вирішення.

5. Відібрати комплекс вправ, які спрямовані на подолання певних виконавських проблем.

Практичне заняття 7. Формування цілісності та виконавської логіки музичного твору, вибудовування кульмінацій, динамічних градацій, форми творів.

Практичні завдання:

1. Цілісно осмислити зміст музичного твору, визначити головні та проміжні кульмінації у кожному з обраних музичних творів, вибудовування динаміки творів: уточнення основних, проміжних, поступових динамічних градацій, визначення динамічних контрастів, логіки побудови мотивів, фраз, речень, періодів.

2. Робота над кульмінаційними моментами та динамікою на інструменті, зосереджуючи особливу увагу на опрацюванні виконавсько-технічних завдань у нюансах «pp», «p» на малому барабані, ксилофоні, маримбі, вібрафоні, а також «f», «ff» на звуковисотних клавішних ударних інструментах.

3. Цілісне вивіряння фразування виконуваних творів.

Практичне заняття 8. Уточнення художньо-образного змісту у цілісному виконанні. Перевірка готовності до виступу, програвання усіх творів поспіль.

Практичні завдання:

1. Осмислити композиторський задум автора та розкрити художньо-образний зміст творів, шляхом оптимального добору виконавських засобів, відповідного метроритму, звуковидобування, логічного та виразного фразування, акцентування, артикуляційних прийомів, педалізації, використання різних видів тремоло й способів їх виконання та специфічних прийомів гри.

2. Підготувати всі інструменти, виставити їх за належною висотою, оптимально розташувати, перевірити наявність та робочий стан необхідних для концертного виступу підставок, пультів, звукової апаратури, технічних засобів, виконавських засобів, налаштувати шумові ударні інструменти.

3. Використати методичні прийоми щодо перевірки готовності до виступу, зокрема: виконання окремих творів та усієї програми без передчасного розігрівання, виконання творів у різноманітних темпових градаціях, виконання програми на відео, виконання творів різними палками, виконання усіх творів підряд.

4. Відстежити та виправити виконавсько-технічні помилки під час гри, здійснюючи контроль за якістю звуковидобування у процесі гри на ударному інструментарії, технологічному та метроритмічному виконанні ударів двома палками (одиначних, подвійних, рикошетних), барабанних рудиментів, «рикошетного» тремоло, тремоло «двійками» на малому барабані, узгодженістю між правою та лівою руками (на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, малому барабані, ударній установці), а також виконавським апаратом верхніх кінцівок та нижньою частиною під час гри на ударній установці, перкусії, точністю влучення та оптимальному нанесенні ударів по пластинах інструмента (на ксилофоні, маримбі, вібрафоні), технологічному виконанні перехресних, одиначних, подвійних, стрибкоподібних ударів на звуковисотних клавішних ударних інструментах при грі двома, чотирма палками а також технологічному відтворенню ударів, які притаманні чотирипалковій техніці гри, належному здійсненню виконавських прийомів гри (різноманітних видів тремоло, способів глушіння), натисканні та оптимальної зміни педалі під час гри, корегування «брудної» педалі, своєчасною підготовкою позицій під час гри та їх зміни при грі на ксилофоні, маримбі та вібрафоні, виконанні мелізмів, відтворенні точної аплікатури, точного виконання та використання артикуляційних прийомів, відтворення темпових змін, динамічних градацій, характеру музичних композицій.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. ТЕМИ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин Денна	Форма контролю
1 семестр			
1	Робота над нотним текстом, аналіз та визначення основних драматургічних ліній, емоційно-сміслової спрямованості твору та усвідомлення жанрової належності та стильових характеристик.	4	Індивідуальна перевірка практичних завдань, залік
2	Робота над складними фрагментами, над звуком та засобами звуковидобування і звукоутворення, інтонаційною виразністю. Детальне опрацювання нотного тексту відповідно художньому образу.	8	
3	Робота над музичною формою творів, вибудовування кульмінацій, уточнення засобів виразності у розкритті художнього образу під час цілісного виконання музичного твору	6	
4	Підготовка до цілісного виконання музичних творів (програми).	2	
Всього за 1 семестр:		20	
2 семестр			
5	Поглиблений аналіз музичного твору, розбір нотного тексту, дотримання метроритмічної точності, штрихової визначеності.	18	Індивідуальна перевірка практичних завдань, екзамен
6	Опрацювати художньо-технічні завдання у творах, застосувати технічні можливості на втілення художньо-образного змісту у творах.	22	
7	Врахувати жанрову основу твору і відпрацювати інтонаційну виразність, гнучкість фразування, динамічно-звукові градації, технічні труднощі у творах.	20	
8	Виконавська інтерпретація музичних творів у контексті цілісного виконання програми.	10	
Всього за 2 семестр:		70	
ВСЬОГО ГОДИН:		90	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1 семестр

Тема 1. Робота над нотним текстом, аналіз та визначення основних драматургічних ліній, емоційно-сислової спрямованості твору та усвідомлення жанрової належності та стильових характеристик.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Продивитися (прослухати) обрані музичні твори у виконанні видатних виконавців на шумових та звуковисотних ударних інструментах.

2. У випадку наявності у програмі творів, які в оригіналі створені для інших музичних інструментів, прослухати (продивитися) музичні композиції у виконанні видатних піаністів, скрипалів, віолончелістів тощо.

2. За допомогою використання науково-методичних джерел зробити музичний аналіз обраних творів, зокрема:

- 1) визначити та охарактеризувати епоху до якої належить твір;
- 2) визначити жанрово-стильову приналежність твору та ознайомитися із їх специфічними рисами;
- 3) визначити драматургічний розвиток у творі;
- 4) окреслити художньо-емоційний зміст композиції.

3. Продивитись та проаналізувати нотацію обраних творів та на основі опрацьованих науково-методичних джерел, визначити систему нотування, яка використовується.

4. Ознайомитися з музичними ремарками обраного твору, зокрема: словесними, абстрактно-графічними, образно-графічними, темповими, артикуляційними, ремарками динаміки, ремарками характеру та ступеню емоційного виконання тощо.

5. З'ясувати, які техніки гри, удари, виконавські прийоми використовуються у творі.

6. На основі науково-методичної літератури ознайомитися з технологією виконання використовуваних технік гри, ударів, виконавських прийомів.

7. Розібрати обрані твори у відповідності з авторськими позначеннями.

Тема 2. Робота над складними фрагментами, над звуком та засобами звуковидобування і звукоутворення, інтонаційною виразністю. Детальне опрацювання нотного тексту відповідно художньому образу.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Встановити, які способи звуковидобування та артикуляційні прийоми застосовуються у творах.

2. Підібрати виконавські засоби (палки, щітки) за твердістю, масою, їх формою, що необхідні для отримання оптимального звуковидобування.

3. Визначити види ударів та їх комплекс, який є необхідним для отримання якісного звуку на тому чи іншому інструменті.

4. Ознайомитися з методами роботи над означеними видами ударів на основі аналізу методичних вказівок та порад видатних виконавців на шумових та звуковисотних ударних інструментах.

5. Відпрацювати технологію виконання означених ударів задля досягнення конкретного звуковидобування та звукоутворення.

6. Окреслити нові прийоми гри та складні фрагменти музичних композицій, які були обрані для вивчення та опрацювання.

7. Встановити, які нові прийоми гри та виконавсько-технічні труднощі, потребують особливої уваги та відпрацювання.

8. Уточнити застосовану у творах аплікатуру, визначити її доцільність та у разі необхідності, підібрати оптимальні аплікатурні варіанти.

9. Підібрати доцільні способи глушіння для музичних творів, які виконуються на вібрафоні.

10. Підібрати оптимальні позиції рук під час гри творів на звуковисотних клавішних ударних інструментах та уточнити їх зміну.

11. Зробити підбір власних (або за допомогою методичних посібників та збірок) вправ, спрямованих на подолання виконавсько-технічних проблем та включити їх у систему розігрування на відповідних ударних інструментах задля їх відпрацювання.

9. Відпрацювати метроритмічну точність у творах.

10. Робота над агогікою, динамічними відтінками та контрастами.

11. Визначити фразування у творах, здійснюючи графічні позначення у нотному тексті.

12. Робота над створенням образно-емоційних уявлень для відтворення авторської ідеї та втіленням художнього образу музичного твору.

Тема 3. Робота над музичною формою творів, вибудовування кульмінацій, уточнення засобів виразності у розкритті художнього образу під час цілісного виконання музичного твору.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Встановити побудову музичного твору.

2. Уточнити кульмінаційний розвиток творів, визначити загальні та проміжні кульмінації.

3. Позначити графічно визначені кульмінації.

4. Уточнити метроритмічні особливості творів: метричні долі, швидкість їх чергування (темпо) та безпосередньо ритмічні малюнки.

5. Уточнити наявність темпових видозмін у музичних композиціях.

6. Проаналізувати виконавські інтерпретації видатних ксилофоністів, маримбістів, вібрафоністів та виконавців на шумових ударних інструментах щодо відтворення темпових видозмін у творах.

7. Уточнити динамічні відтінки у власній виконавській інтерпретації.

8. Уточнити артикуляційні та темброві особливості у виконавській інтерпретації, які спрямовані на розкриття художнього образу твору.

9. Проаналізувати виконавські інтерпретації видатних виконавців на ударних інструментах щодо застосованих артикуляційних прийомів.

10. Зробити підбір виконавських засобів для створення певного тембру звуку.

Тема 4. Підготовка до цілісного виконання музичних творів (програми).

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. На основі методичних джерел, інтернет-ресурсів, ознайомитися з інструкцією щодо налаштування шумових інструментів (у тому числі ударного комплексу) та відрегулювати налаштування малого барабану, том-томів, підлогового томів, великого барабану.

2. Відрегулювати висоту звуковисотних ударних інструментів з врахуванням антропометричних показників виконавця.

3. Встановити перкусійні інструменти, підставки під них, додаткове обладнання для здійснення виконавської діяльності.

4. Налаштувати технічні засоби.

5. Уточнити під час виконання які виконавські засоби будуть застосовуватися під час гри певного твору.

6. Виставити всі музичні інструменти у відповідності з порядком звучання програми.

7. Виконати по частинах кожний твір, виконати увесь твір.

8. Виконати усю програму, використовуючи різні методичні прийоми щодо підготовки до цілісного виконання програми.

9. Зробити запис програми на відео для подальшого аналізу та корекції виконання.

2 семестр

Тема 5. Поглиблений аналіз музичного твору, розбір нотного тексту, дотримання метроритмічної точності, штрихової визначеності.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. На основі використання джерел з мистецтвознавства та музичної педагогіки зробити:

- аналіз структури музичного твору;
- визначити епоху створення твору,
- ознайомитися з жанрово-стильовими особливостями,
- ознайомитися зі стилем композиторського письма автора,
- історією написання твору.

2. Зробити розбір музичного твору, зосереджуючи увагу на:

- змісті «легенди» твору,
- авторських вказівок,
- технологічному виконанні ударів,
- виконавських прийомів гри,
- аплікатури,
- додержанні метроритму, темпу,
- метроритмічних та темпових видозмінах,
- динамічних градаціях,
- застосуванні належної артикуляції.

Тема 6. Опрацювати художньо-технічні завдання у творах, застосувати технічні можливості на втілення художньо-образного змісту у творах.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Окреслити які художньо-технічні завдання постають у вибраних для вивчення творах.

2. Визначити складні місця, які потребують особливої уваги та опрацювати їх.

3. Визначити художньо-образний зміст твору.

4. Підібрати виконавські засоби, способи звуковидобування, артикуляційні прийоми, виконавські прийоми та способи їх відтворення для реалізації художньо-образного змісту у власній виконавській інтерпретації.

Тема 7. Врахувати жанрову основу твору і відпрацювати інтонаційну виразність, гнучкість фразування, динамічно-звукові градації, технічні труднощі у творах.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. На основі науково-методичних джерел уточнити специфічні особливості жанру обраних творів.

2. Прослухати виконавські інтерпретації видатних музикантів задля охоплення виконавської манери певного твору.

3. Відзначити періоди, фрази під час роботи над фразуванням твору.

4. Уточнити динаміку у творі, визначити динамічно-звукові градації.

5. Зробити графічні позначки уточненої динаміки у нотах.

6. Окреслення технічних труднощів у творах та нових прийомів гри.

7. Створення власних вправ (або підбір за допомогою використання методичних посібників та збірок), спрямованих на подолання технічних труднощів та введення їх у систему розігрування на ударних інструментах для відпрацювання.

Тема 8. Виконавська інтерпретація музичних творів у контексті цілісного виконання програми.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Прослухати та продивитися музичні твори у різних виконавських інтерпретаціях видатних музикантів на ударних інструментах.

2. У випадках гри перекладень та аранжувань творів, написаних для фортепіано, скрипки, віолончелі тощо, прослухати та продивитися виконавські інтерпретації різних провідних виконавців на цих інструментах.

3. Охарактеризувати виконання музикантів щодо використовуваних способів звуковидобування, артикуляційних прийомів, застосованих технік гри, відтворення різноманітних ударів, використання педалі при грі на вібрафоні, виконавських прийомів гри та обраних способів їх відтворення, аплікатурних особливостей виконання, застосування позицій та їх змін, емоційної подачі, відтворення художнього задуму автора.

4. Зіставити різні виконавські інтерпретації та окреслити їх основні відмінності.

5. Виокремити виконавські інтерпретації, або фрагменти з них які подобаються найбільше та пояснити свій вибір.

6. Зробити відеозапис виконання окремих творів та усієї програми.

7. Здійснити корегування щодо нотних помилок у тексті, підбору виконавських засобів, технології відтворення ударів, прийомів гри, застосування аплікатури, педалі, способів глушіння, метроритмічної та темпової точності відтворення, артикуляції.

3.2. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ МАЙБУТНІМИ БАКАЛАВРАМИ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

Планування самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється у відповідності зі змістом практичних занять, яке, у свою чергу, передбачає самостійне опрацювання музичного репертуару, що виконується під керівництвом викладача, але без безпосередньої його допомоги.

Музичні твори мають враховувати індивідуальні можливості здобувача, а також рівень його виконавсько-технічної підготовки при грі на цілому комплексі ударних інструментів (ксилофоні, малому барабані, маримбі, вібрафоні, ударній установці, перкусії тощо). Зокрема, при виборі творів на будь-якому з шумових та звуковисотних клавішних ударних інструментів важливо розуміти ступінь розвитку виконавського апарату верхніх кінцівок, зокрема, його моторику рухів, рівень володіння в однаковій мірі правою та лівою рукою (мануальна амбідекстрія). Суттєвим для оптимального підбору твору на ударній установці є точне визначення координаційних можливостей здобувача, його здатності узгоджувати роботу виконавського апарату верхніх кінцівок, а також між верхньою його частиною (руками) та нижньою (ногами). Так, нераціональним є вибір твору, який передбачає розгорнуту поліритмію, якщо здобувач не в змозі під час гри скоординувати рухи правої руки та лівої руки при виконанні ритмічного малюнку, наприклад: 3 на 2, або 5 на 2 тощо (див. Додаток А).

Крім того, при виборі музичної композиції на маримбі, вібрафоні необхідно проаналізувати можливості здобувача щодо володіння ним чотирипалковим способом (ами) утримання палок, зокрема, таких як: Traditional grip, Burton grip, Stevens grip тощо під час гри на цих інструментах. В результаті виявлення

означених можливостей, репертуарний список на таких інструментах, як маримба та вібрафон, може бути значно розширений.

Істотним під час підбору твору є ступінь володіння різноманітними техніками гри на ударному інструментарії, виконавськими прийомами, різновидами ударів. Зокрема, при виборі твору на малому барабані важливо визначити рівень володіння парадідловою технікою гри, технікою гри «двійками», обізнаністю здобувача щодо виконання барабанних рудиментів при наданні творів, в основі яких лежить означені аплікатурно-ритмічні моделі та види техніки гри. В той же час, при виборі композиції на вібрафоні велике значення має ступінь володіння здобувачем технікою/ами гри чотирма палками, педалізацією, специфічними прийомами гри, таких як: палкове глушіння (спосіб «свайп», «точкове»), глушіння рукою, глушіння пальцем.

Варто зазначити, що безпосередньому опрацюванню музичного твору під час виконання самостійної роботи, передує підготовчий етап, який полягає в обов'язковому розігруванні на кожному інструменті ударної групи. По-перше, це пов'язано з тим, що виконання на ударних інструментах потребує значних енергетичних витрат, доцільного «включення» у роботу окремих частин виконавського апарату верхніх кінцівок, оптимальної взаємодії музиканта з виконавськими засобами (палками), яка полягає у належному управлінні та маніпулюванні ними. По-друге, незважаючи на те, що навчальна дисципліна передбачає виконавську підготовку на ударних інструментах загалом, на відміну від інших музичних інструментів, ударні становлять комплекс різноманітних інструментів. Таким чином, перед розучуванням твору та безпосередньою роботою над нотним текстом, здобувачу необхідно розіграватися на всіх інструментах по черзі: малому барабані, ударній установці, ксилофоні, маримбі, вібрафоні, що викликано особливостями виконання на кожному з цих інструментів та їх акустико-конструктивними характеристиками. Отже, здобувач першого року навчання повинен мати розуміння щодо певної системи розігрування та застосовувати її під

час виконання своєї самостійної роботи, що також слугує допомогою здобувачу у організації його самостійних занять, оптимальному плануванні та розподіленні часу відведених на самостійну роботу.

Важливо зазначити, що обрана система розігрування повинна корелюватися з музичними творами, які потребують подальшого опрацювання. У зв'язку з цим, попередній аналіз нового твору, який спрямований на виявлення використаних технік гри, ударів, прийомів гри, барабаних рудиментів, метроритмічних змін є необхідним.

Пропонуємо систему розігрування на різних ударних інструментах.

Малий барабан

Перш за все, розігрування на малому барабані повинно розпочинатися з комплексу вправ на одиночні удари, які виконуються «у повітрі». Мета цих вправ – «включення» всіх частин виконавського апарату у роботу. Перша вправа передбачає задіяння однієї руки. «У повітрі» музикант виконує обраною рукою певну ритмічну комбінацію з восьмих, потім тріолей, а згодом шістнадцятих тривалостей. Під час цієї вправи здобувач повинен сконцентрувати свою увагу на траєкторію палки – це «основний маркер», який буде характеризувати якість виконання, а також на рух окремих частин виконавського апарату або їх груп, які задіяні у цьому процесі. Виконання вправи відтворюється в одному темпі. Всі ці дії повторюються окремо й іншою рукою.

Наступний комплекс вправ передбачає виконання ритмічних комбінацій (восьмих, тріолей, шістнадцятих) окремо правою та лівою рукою на тренувальному педі або безпосередньо на малому барабані. Під час гри цих вправ перед здобувачем освіти постають аналогічні виконавські завдання, які передбачені у вправах, що виконуються у повітрі.

Подальшим кроком розігрування на малому барабані є виконання вправи, яку називають «млин» або «сходинки». Зміст цієї вправи полягає у виконанні ритмічних груп тривалостей по черзі у сталому темпі у розмірі 4/4, по чотири такти,

розпочинаючи з четвертних до шістнадцятих, потім з четвертних до секстолей, а згодом з четвертних до тридцятьдругих. Основна мета вправи полягає у здійсненні виконавцем рівномірного переходу від одних ритмічних комбінацій до інших. При цьому виконуваний ритмічний малюнок повинен співпадати з метричними долями в такті та не варіюватися за темпом. (див. Додаток Б).

Наступним етапом розігрування на малому барабані є виконання барабанних рудиментів (аплікатурно-ритмічні моделі), які використовуються у сучасних творах для малого барабану соло в основі яких покладена парадідлова техніка гри та техніка гри «двійками».

На сьогодні Міжнародною організацією барабанщиків та перкусіоністів «Percussive Arts Society» виокремлено список із 40 міжнародних барабанних рудиментів «(26 традиційних американських рудиментів та низка рудиментів, які застосовуються у оркестрі, європейській та сучасній музиці)»¹, які у свою чергу розподіляються на групи: тремольні рудименти, парадидлові рудименти, форшлагові рудименти (одиначні), форшлагові рудименти (подвійні) (див. Додаток В).

Окрім списку із 40 міжнародних барабанних рудиментів, корисним для здобувача під час виконання самостійної роботи є використання спеціальних «Шкіл гри» або збірок, у яких представлені вправи на парадидлову техніку гри, техніку гри «двійками». Правильний підбір комплексу вправ забезпечить успішне розвинення означених технік гри [28, 31, 32, 38, 40].

Зазначимо, що під час самостійних занять на малому барабані особливого значення набуває тренування виконавських прийомів, таких як: «рикошетне тремоло», тремоло «двійками», які широко застосовуються у творах європейської та американської сучасної музики.

---

¹ <https://pas.org/rudiments/>

Зміст «рикошетного тремоло» («buzz roll») лежить в основі здійснення принципу «рикошету» – відскакуванні палки від мембрани малого барабану. Для його опрацювання пропонується наступна вправа (див. Додаток Г).

В основі тремоло «двійками» лежить різновид ударів, який використовується при грі на малому барабані – подвійний удар. Тренування здобувачем виконавського прийому може здійснюватися за таким алгоритмом:

- 1) виконання у сталому темпі подвійного удару з чергуванням одиночного удару з однієї руки, потім так само з іншої;
- 2) виконання у сталому темпі двох подвійних ударів з чергуванням одиночного удару з однієї руки, а потім так само з іншої;
- 3) виконання у сталому темпі трьох подвійних ударів з чергуванням одиночного удару з однієї руки, а потім так само з іншої;
- 4) виконання у сталому темпі чотирьох подвійних ударів з чергуванням одиночного удару з однієї руки, а потім так само з іншої (див. Додаток Г).
- 5) виконання у сталому темпі тремоло у різних динамічних відтінках;
- б) виконання тремоло з прискоренням та заповільненням у динамічних градаціях:
з f на p та з p на f .

Ударна установка

Гра на ударній установці вимагає від здобувача розвинутих координаційних навичок. У зв'язку з цим, розігрування на означеному ударному комплексі повинно бути зосереджено саме на низці вправ, які спрямовані на їх розвиток.

Розігрування на ударній установці необхідно розпочинати з виконання вправи «млин». Здійснення означеної вправи є аналогічним тій, що виконується на малому барабані. Різниця полягає у тому, що здобувачу необхідно грати на всіх інструментах, які становлять стандартний ударний комплекс: малий барабан, малий та середній том-томи, підлоговий том-том, хай-хет, великий барабан, тарілка креш. Послідовне виконання комбінацій з четвертних, восьмих, тріолей, шістнадцятих тривалостей виконується верхньою частиною виконавського апарату,

починаючи з правої руки та послідовно здійснюючи перехід по колу з одного інструменту (малого барабану) до іншого (малого том-тому), потім середнього тому та підлогового том-тому. У той же час, на виконання кожної ритмічної комбінації накладається ритмічний малюнок з четвертних тривалостей, які виконуються нижньою частиною виконавського апарату, чергуючи великий барабан та нижній хай-хет. Кожна ритмічна комбінація з четвертних, восьмих, тріолей, шістнадцятих виконується у сталому темпі у розмірі 4/4 по чотири такти, рівномірно здійснюючи перехід з однієї ритмічної послідовності до іншої, без темпового варіювання (див. Додаток Д).

Наступним етапом розігрування є виконання здобувачем ускладненої версії попередньої вправи. Різниця полягає в тому, що сталим залишається виконання ритмічних послідовностей у верхній частині виконавського апарату. Водночас, нижня частина виконавського апарату виконує ритмічний малюнок з восьмих тривалостей, який одночасно накладається на комбінації з тривалостей, які виконуються здобувачем руками.

Тренування вправи «млин» у такий спосіб, допомагає здобувачу не тільки пристосуватися до інструменту, тренувати координацію нижнього та верхнього виконавського апарату, а також сприяє освоєнню та виконанню складних ритмічних структур та поєднань двох та більше самостійних ритмічних малюнків, які застосовуються у музичних композиціях для ударної установки. Зокрема, під час вправи «млин» здобувач розвиває навички поліритмії, які характерні для гри на ударній установці, а також перкусії, що сприяє в осягненні творів, в яких закладена поліритмія. У той же час, корисним для здобувача з кожним його розігруванням ускладнювати означене завдання, розширюючи її виконання до секстолей.

Подальшим кроком в розігруванні на ударній установці є виконання базових ритмів, які становлять основу рок музики, популярної музики, джазу тощо. Передчасне тренування таких ритмічних малюнків, дозволить здобувачу швидше опанувати нотний текст творів на ударній установці.

Окремою частиною роботи під час розігрування є відпрацювання коротких соло – «брейків», які згодом можна інтегрувати у твори для ударної установки, в яких міститься фрагмент створення імпровізації на цьому інструменті. Деякі приклади соло, які можна використовувати у різних стилях та напрямках музики наведені у різних збірках або «Школах гри» [30].

Разом з тим, корисним для здобувача є створювання й власних імпровізаційних «заготівель», що сприятиме розвитку його креативного мислення.

Ксилофон

Розігрування на ксилофоні необхідно розпочинати з виконання вправ «у повітрі», принцип здійснення яких є аналогічним тому, що застосовується при розігруванні на малому барабані за тим винятком, що здобувач утримає у руці палку для ксилофона. Після цього, здобувач переходить до вправ, які здійснюються на інструменті.

Розігрування безпосередньо на інструменті передбачає виконання вправи, яка здійснюється на одній пластині ксилофона, що дозволить здобувачу максимально сконцентруватися на завданнях, які постають під час її гри, а саме: контроль за відповідним нанесенням удару по пластині інструмента (по певній її зоні: в центр), управлінням палкою (її траєкторією, запобігати переміщенню руки по державу палки, зміненню конфігурації кисті її положення, розміщення пальців під час гри тощо), «включенням» у роботу певних частин виконавського апарату верхніх кінцівок.

Здійснення означеної вправи полягає у чергуванні на одній ноті ритмічних комбінацій з восьми тривалостей, які виконуються однією рукою (правою або лівою), з шістнадцятими нотами, що граються на інструменті почергово правою та лівою руками (або лівою та правою руками) (див. Додаток Е).

Варто зазначити, що важливою складовою розігрування на ксилофоні є виконання гам. Саме систематична робота над гами сприяє покращенню навичок точності влучання по пластинах звуковисотного клавішного ударного інструменту,

оптимальному переміщенню частин виконавського апарату верхніх та нижніх кінцівок під час гри, розвиває уміння підбирати та застосовувати у процесі виконання доцільну позицію рук та її оптимально змінювати.

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «виконавська підготовка (за напрямом)» здобувач першого року навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В5 Музичне мистецтво у першому семестрі повинен продемонструвати виконання гам. Таким чином, під час виконання самостійних занять здобувачу слід мати чітке уявлення щодо тренування гам на ксилофоні двома палками. У зв'язку з цим, задля допомоги здобувачам освіти у вирішенні цього завдання, пропонуємо використовувати під час їх самостійних занять такі схеми гам (див. Додаток Є):

Схема № 1. Виконання гам «репетиціями» з четвертних до шістнадцятих тривалостей.

Схема № 2. Виконання гам «репетиціями» з четвертних до секстолей

Схема № 3. Виконання гам «репетиціями» з четвертних до тридцятьдругих

Схема № 4. Виконання гам у висхідному та низхідному русі з восьмих до шістнадцятих тривалостей.

Окрім схем виконання гам, варто додати ще схеми виконання арпеджіо.

Схема № 5. Виконання арпеджіо по тонічному тризвуку з четвертних до шістнадцятих тривалостей.

Схема № 6. Виконання арпеджіо по тонічному тризвуку з четвертних до шістнадцятих тривалостей та виконання арпеджіо по домінантовому септакорду (у мажорі) з четвертних до шістнадцятих тривалостей з обов'язковим розв'язанням в тоніку.

Схема № 7. Виконання арпеджіо по тонічному тризвуку з четвертних до шістнадцятих тривалостей та виконання арпеджіо по зменшеному септакорду (у мінорі) з четвертних до шістнадцятих тривалостей з обов'язковим розв'язанням у тоніку.

Варто зазначити, що означені схеми варто поєднувати між собою. Зокрема, виконувати схему № 1, схему № 4 та схему № 5 або виконувати схему № 2, № 4, № 6 або № 7, або поєднувати схеми під № 3, № 4, № 6 або № 7.

Крім того, система розігрування на ксилофоні повинна складати роботу над одиночними ударами, подвійними, перехресними та стрибкоподібними, які широко застосовуються у музичному репертуарі для ксилофона. Для їх тренування корисним здобувачу буде звернутися до спеціальних «Шкіл гри», в яких представлені цілі розділи щодо їх опанування та розвитку. Зокрема, для практикування одиночного та подвійного удару при грі двома палками можна використовувати вправи зі школи «Mallet control for the xylophone (marimba, vibraphone, vibraharp) Дж. Стоуна [37]. Для тренування перехресного та стрибкоподібного ударів можна звернутися до «Mental and Manual Calisthenics for the Modern Mallet Player» Е. Бейлі [19]. Для тренування гри подвійними нотами можна звернути до методичних посібників «Green Brothers advanced instruction for xylophone» братів Грін та «Instruction Course for Xylophone» Г. Гріна [26, 27].

Важливою складовою розігрування на ксилофоні є вправи на виконавський прийом «тремоло». Саме за допомогою нього музикант може досягти зв'язного звучання на інструменті, акустична природа якого не надає можливості досягти означеного результату будь-яким іншим чином. У зв'язку з цим, при виконанні кантилени на ксилофоні, якісне володіння цим прийомом є обов'язковим для музиканта. Таким чином, відпрацювання тремоло під час розігрування постає важливою частиною самостійної роботи здобувача.

Маримба

Опанування творів на маримбі, у більшості своїй, передбачає володіння технікою гри чотирма палками. У зв'язку з цим, розігрування на означеному інструменті повинно бути спрямовано на «включення» виконавського апарату у роботу, а також відпрацювання ударів, прийомів гри, які притаманні чотирипалковій техніці гри.

В першу чергу, розігрування на маримбі, як й на малому барабані та ксилофоні, повинно розпочинатися з виконання вправ «у повітрі». Основною метою цих вправ є контроль за оптимальним положенням кисті, розміщенням пальців на паличці у відповідності з певним способом утримання палок, належною траєкторією внутрішньої та зовнішньої палок. Виконання вправи здійснюється спочатку правою рукою з одночасним утримання двох палок у руці. У сталому темпі виконуються восьмі тривалості окремо внутрішньою, а потім зовнішньою палкою. Після виконання правою рукою, вправа здійснюється лівою рукою. Таким чином, зміст вправи складає виконання здобувачем «у повітрі» видів ударів *Single Independent Stroke Inside* и *Single Independent Stroke Outside*. Наступним кроком у розігруванні на інструменті є виконання аналогічної вправи, яка здійснюється на тренувальному педі.

Важливою частиною розігрування на маримбі є виконання вправ на інструменті. У залежності від нотного тексту музичної композиції, здобувачу слід зробити добірку вправ на різні види ударів та прийомів гри. Також можна скористатися допомогою деяких методичних посібників, зокрема «*Method of Movement for Marimba*» Л. Стивенса або «*Permutations for the advanced marimbist*» К. Бобо, в яких автори роблять підбір вправ на розвинення конкретних видів ударів, які покладені в основу певного музичного матеріалу.

Загалом під час розігрування необхідно попрактикувати такі види ударів, як *Single Independent Stokes*, *Double Vertical Strokes*, *Single Alternating Strokes*, *Double Lateral Strokes* окремо правою та лівою рукою та двома руками. Для їх відпрацювання можуть слугувати вправи, які розміщені у методичному посібнику «*Method of Movement for Marimba*» Л. Стивенса [36]. Гарним прикладом тренування таких видів ударів, як *Triple Strokes* може стати вправи з методичного посібника К. Бобо [20].

Характерною рисою творів, написаних для чотирипалкової техніки гри є виконання різноманітних інтервалів, пасажів, які вимагають від музиканта

здійснення точних та швидких маніпулятивних рухів, спрямованих на розведення та зведення палок під час гри. Таким чином, важливою частиною розігрівання під час самостійної роботи здобувача має стати виконання вправ, які спрямовані на здійснення означених маніпулятивних дій. Так гарним прикладом для тренування можуть слугувати вправи, які спрямовані розведення та зведення палок в основі яких різні види ударів (див. Додаток Ж).

Наступною частиною роботи є практика виконання гам на маримбі чотирма палками, із застосування різних оптимальних аплікатурних варіантів (див. Додаток З). Таким чином, опрацювання гам різною аплікатурною закладає в пам'яті здобувача певні аплікатурні «коди», які можуть бути використані під час гри гамоподібних пасажів у музичних творах.

Серед складних технічних завдань, які постають при вивченні композицій для ударних інструментів, є виконання прийому тремоло. Серед різновидів тремоло, які зустрічаються найчастіше в ударній музиці можна виокремити: «traditional roll» та «independent roll».

В основі «traditional roll» покладений вид удару чотирипалкової техніки гри – «Double Vertical Stroke».

Пропонуємо наступний алгоритм роботи над означеним видом тремоло:

- 1) виконання інтервалу квінти «репетиціями» (шістнадцятими) ударом «double vertical stroke» правою рукою
- 2) виконання інтервалу квінти «репетиціями» (шістнадцятими) ударом «double vertical stroke» лівою рукою
- 3) виконання до мажорної гами «репетиціями» (шістнадцятими) у висхідному та низхідному русі в одну октаву квінтами за допомогою удару «double vertical stroke» правою рукою
- 4) виконання до мажорної гами «репетиціями» (шістнадцятими) у висхідному та низхідному русі в одну октаву квінтами за допомогою удару «double vertical stroke» лівою рукою

5) виконання до мажорної гами «репетиціями» (шістнадцятими) у висхідному та низхідному русі у дві октави квінтами за допомогою удару «double vertical stroke» обома руками одночасно (див. Додаток II).

6) виконання до мажорної гами (шістнадцятими) у висхідному та низхідному русі у дві октави за допомогою удару «double vertical stroke» обома руками по чергово лівою та правою руками

7) виконання до мажорної гами (шістнадцятими) у висхідному та низхідному русі у дві октави за допомогою удару «double vertical stroke» обома руками по чергово лівою та правою руками з прискоренням.

Основу виконання тремоло «independent roll» можуть складати одночасно удари такі, як: Single Alternating Strokes та Double Lateral Strokes у залежності від темпу виконання. Таким чином, перед тренуванням тремоло «independent roll» вкрай необхідно здобувачу попрактикувати означені види ударів.

Вібрафон

Виконання творів на вібрафоні передбачає використання педалі, а також різноманітних способів глушіння. Таким чином, розігрування на вібрафоні повинно бути спрямоване на відпрацювання педально-демпфівальних навичок, що складають навички глушіння та педалізації.

Під час самостійної роботи важливо підібрати такі вправи, які були націлені на оптимальне натискання та утримання педалі під час гри, її належну зміну, що запобігатиме появі «брудної» педалі тощо.

У зв'язку з цим, рекомендуємо почати розігрування з вправи на вібрафоні, застосовуючи тільки педальний механізм та нижню частину виконавського апарату. Означене завдання буде спрямоване на контроль за управлінням педалі, її натисканні та зняття. Здійснення вправи полягає в тому, щоб у сталому темпі рахуючи четвертними тривалостями, виконувати натискання та зняття педалі.

Наступним етапом роботи є виконання вправи на оптимальну зміну педального механізму, відпрацювання оптимального «люфту» педалі. Здійснення вправи передбачає виконання у сталому темпі по всьому діапазону інструменту четвертих тривалостей почергово лівою та правою руками починаючи з лівої руки у висхідному русі та у зворотному напрямку, починаючи з правої руки. «Люфт» здійснюється через кожну виконану четвертну тривалість.

Подальшим кроком у розігруванні постає виконання здобувачем аналогічної вправи, з цієї різницею, що здобувач виконує у сталому темпі по всьому діапазону інструменту восьмі тривалості почергово лівою та правою руками, починаючи з лівої руки у висхідному русі та у зворотному напрямку, починаючи з правої руки. У цьому випадку належна зміна педалі повинна відбуватися після гри двох восьмих нот.

Зазначимо, що педальний механізм постає одним із засобів, від яких залежить логіка фразування музичного фрагменту та цілого твору. У зв'язку з цим корисним для здобувача буде опрацювання різноманітних етюдів для формування якісного та виразного фразування. Допомогою в цьому можуть слугувати окремі методичні посібники, зокрема, «Vibraphone technique: Dampening and Pedaling» Д. Фрідмана, в якому особлива увага зосереджена на розвиток означеного уміння [24].

Особливої уваги під час розігрування потребує відпрацювання виконавського прийому глушіння, зокрема, палкового глушіння різноманітними його способами: горизонтальний та вертикальний «свайп», «точкове», які широко використовується у музичних творах для вібрафону.

Роботу над глушінням способом «свайп» слід розпочинати з опрацювання технології руху глушіння із використанням твердої поверхні, наприклад, столу. Вправа спрямована на те, щоб у процесі її здійснення здобувач досяг оптимального контролю за діями окремих частин виконавського апарату, які «включені» в роботу, за оптимальним натисканням пальців на палку, утриманням палки під правильним кутом, належним виконанням ковзаючого руху. Таким чином, під час виконання

означеної вправи, здійснюється підбір здобувачем тих тактильних та проріоцептивних відчуттів, які дозволяють досягти оптимального здійснення глушіння на вібрафоні.

Після цього, відпрацювання цього прийому продовжується безпосередньо на вібрафоні. Одним з прикладів творчих завдань, які можна застосувати для його відпрацювання може стати добір з вправ, які передбачають задіяння всього діапазону інструмента та які, спочатку, виконуються із використанням двох палок. Здійснення вправи полягає у відтворенні по всьому діапазону вібрафона у висхідному русі четвертних тривалостей правою рукою на одній педалі, а демпфірування пластин способом «свайп» (вертикальний) виконується лівою рукою. У низхідному русі виконання звуків відбувається з лівої руки, а глушіння способом «свайп» (вертикальний) здійснюється правою рукою. Під час роботи над означеним прийомом корисним для здобувача буде ускладнювати завдання, виконуючи ті ж самі демпфірувальні дії у різних темпових позначках.

Продовженням роботи над цим прийомом є виконання на вібрафоні способу глушіння «свайп» (горизонтальний). Здійснення вправи є аналогічною попередній, проте демпфірування пластин здійснюється не уздовж пластини, а поперек. Корисним для здобувача також буде здійснення цієї вправи восьмими тривалостями та тріолями.

Відпрацювання глушіння способом «точкове» є одним з нелегких завдань. Доцільним буде під час самостійної роботи виконати наступну вправу на означений прийом (див. Додаток І).

Важливою складовою розігрування на вібрафоні є відпрацювання означених прийомів також із застосуванням чотирипалкової техніки гри, використовуючи комбінації з внутрішніх, зовнішніх палок та поєднуючи між собою. Корисним також буде тренування означених прийомів при грі комбінації різноманітних акордів.

Невід'ємною частиною роботи на вібрафоні є опрацювання різноманітних позицій гри в акордах та їх належної зміни. У зв'язку з цим, вельми корисним для здобувача буде використання під час його роботи низки вправ із методичного посібника «Methode Complete de Vibraphone» [23].

Варто зазначити, що запропоновані системи розігрування можуть бути застосовані як повністю, що значно покращить технічну підготовку здобувача, а також, можуть використані вибірково, зосереджуючи увагу на комплексі тих вправ, які спрямовані на подолання тих технічних труднощів, які містяться у певному творі.

Зазначимо, що робота над музичним твором умовно складається з декількох етапів. На першому етапі, здобувачу необхідно ознайомитися з музичною епохою твору, жанрово-стильовими особливостями твору, а також біографією самого автора, його творчим доробком, стилем композиторського письма. Корисним також для здобувача стане вивчення історії створення певного твору, ознайомлення з першими його виконавцями та за можливістю, з їх виконавською інтерпретацією.

Для створення звукового уявлення про музичний твір, особливо важливим для здобувача є прослуховування, а найкраще, перегляд відеозапису твору у різних виконавських інтерпретаціях музикантів на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, малому барабані, ударній установці, під час якого здобувачу необхідно сконцентрувати увагу на точність прочитання виконавського задуму, застосовані способи звуковидобування та використовувані артикуляційні прийоми, застосовані техніки гри, добір виконавських засобів, особливості відтворення прийомів гри, ударів, їх емоційну подачу.

Так, наприклад, виконуючи твори жанру регтайму, доцільним постає детальне ознайомлення здобувача, на основі науково-методичних джерел, з передумовами виникнення означеного жанру, визначення місця ударних, зокрема, звуковисотних клавішних ударних інструментів у виконанні музики в цьому жанрі, визначення основних майданчиків де виконувався подібний репертуар, вивчення творчих

біографій музикантів, які популяризували цю музику, прослуховування акустичних записів з їх виконанням, а також оцифрованих відеозаписів тих часів, ознайомлення з манерою їх виконання означеної музики, а лише згодом, огляд сучасних виконавських інтерпретацій.

Важливо зазначити, що окрім сучасних композицій, створених в оригіналі для ксилофона, маримби, вібрафону, малого барабану, перкусії, ударної установки, у педагогічному репертуарі для ударних інструментів значне місце займає доробок з перекладень та аранжувань зразків європейської та світової класичної музики.

У зв'язку з цим, музиканту який представляє до виконання музичних твір, зокрема, епохи бароко, класицизму, особливу його увагу слід зосередити не тільки на аналізі музичних інтерпретацій виконавців на ударних інструментах, а в першу чергу, на інтерпретацію виконавців для яких був написаний цей твір в оригіналі. Зокрема, для створення власної інтерпретації віолончельної сюїти чи окремих її частин І. С. Баха, постає необхідним для здобувача ознайомлення та аналіз з виконавськими інтерпретаціями видатних віолончелістів виконуваної сюїти задля відтворення стилістики твору, підбору оптимального звуковидобування, точного відображення у власній інтерпретації на маримбі (чи вібрафоні) специфіки виконання прийомів гри на віолончелі. Варто зазначити, що прослуховування та огляд відеозаписів інтерпретацій повинен здійснюватися одночасно з переглядом нотного тексту.

Наступний етап роботи твору передбачає розбір нотного тексту. Характерною особливістю виконання ударної музики становить те, що твори, які призначені для різноманітних ударних інструментів написані в різній системі нотування, в якій здобувач повинен орієнтуватися. Так, твори для малого барабану, можуть нотуватися, як на одноліній, так й п'ятилінійках. Твори для ударної установки, у більшості своїй, передбачають п'ятилінійну нотацію, де кожен інструмент розміщений на певній лінії чи між ними. Водночас, розташування на нотному стані нот, які граються на певних інструментах, можуть варіюватися у залежності від

обраних за основу позначень автором твору. Особливу складність під час аналізу та розбору нотного тексту для здобувача представляє собою лінійно-партитурна нотація, на якій розміщується нотний текст всіх інструментів, які використовуються у творах. У зв'язку з цим, вельми необхідним для здобувача постає поглиблення знань щодо систем нотування ударних інструментів, визначення специфіки кожної з них.

Характерною особливістю сучасної музики для ударних інструментів є розміщення перед нотним текстом твору його «легенди» (див. Додаток І). «Легенда» твору може вміщувати інформацію щодо необхідного інструментарію, розмірів та діаметрів окремих інструментів, діаграму щодо розташування між собою інструментів, а також застосованих виконавських засобів, нотацію в якій відображено не тільки якими нотами позначаються інструменти, а й місце удару, способи звуковидобування, прийоми гри на них тощо. Додатково перед нотним текстом можуть бути розміщені авторські вказівки та пояснення щодо словесних позначень, використовуваних аббревіатур та їх розшифрувань, специфічні особливості виконання.

Особливу складність опрацювання музичного твору здобувачем становить відсутність «легенди» твору, в той час коли нотний текст музики для ударних є складно читабельним, адже супроводжується великою кількістю різноманітних позначень: словесних, абстрактно-графічних, образно-графічних. Словесні позначення в нотному тексті можна розподілити на загально використовувані та специфічні, авторські. Майже всі вони іншомовні, тому потребують їх додаткового перекладу, що утруднює роботу над нотним текстом. Абстрактно-графічні представляють собою різноманітні графічні знаки, такі як: кружечки, хрестики, квадрати, ромби, рисочки та інше, що у випадку необізнаності, значно ускладнює розпізнавання, читання з аркуша та розбір нотного тексту. Образно-графічні становлять собою зображення-символи, в яких може бути закарбоване не тільки один прийом гри, а ціла низка дій виконавця щодо відтворення певного фрагменту

твору. У зв'язку з цим, варто зосередити увагу на розшифруванні позначень у певному творі та поглибленні знань здобувача щодо широкозастосованих в ударній музиці словесно-графічних позначень, а також принципах їх здійснення.

Необхідною частиною роботи під час опрацювання нотного тексту на цьому етапі постає робота над окремими музичними фрагментами, виконавсько-технічними труднощами. В цьому контексті, корисним для здобувача постає підбір комплексу вправ, які спрямовані на відпрацювання певних ударів, прийомів, та загалом, досягнення різноманітних виконавсько-технічних завдань. Задля оптимального планування та правильного розподілу часу на виконання самостійної роботи доцільним є включення означених вправ у систему розігрування на різноманітних ударних інструментах. У той же час, важливим постає не тільки підбір комплексу вправ, а здійснення здобувачем чітких алгоритмів дій під час їх виконання.

Окрім того на етапі опанування твору значне місце посідає опрацювання метроритмічної точності, робота над оптимальним звуковидобуванням, підбір артикуляційних прийомів у відповідності жанрово-стильовою специфікою певного твору, аплікатури, позицій під час гри, робота над динамічними градаціями, фразуванням, вивчення напам'ять творів, написаних для звуковисотних клавішних ударних інструментів.

На останньому етапі здійснюється робота над художнім образом твору, відтворенням характеру, ідеї твору у виконавські інтерпретації та емоційною подачею. Важливою складовою є підготовка до концертного виступу, репетиційна робота над цілісним виконанням програми, в якій важливе місце посідає сценічне та психологічне приготування до гри. До сценічної підготовки на ударних, в першу чергу, необхідно виокремити здійснення музикантом налаштування шумових інструментів, у зв'язку з чим, важливе значення викладачу необхідно приділити ознайомленню з принципами налаштування окремих інструментів та ударного комплексу, а також опануванню практичними навичками щодо налаштування

означених інструментів. Крім того, музикант повинен мати практичні навички щодо регулювання висоти певного інструменту, підключенню технічних засобів, які необхідні для виконання сучасних композицій тощо. Окремо слід приділи увагу сценічній культурі виконання. Важливе місце посідає застосування різноманітних методичних прийомів задля перевірки готовності до концертного виступу. Вагоме значення успішного виступу здобувача має його психологічна підготовленість. У зв'язку з цим, здобувачу необхідно зосередитися на дотриманні режиму роботи та відпочинку, запобіганні розумового та м'язевого перенапруження. Корисним для здобувача стане репетиція «концерту» у класі, виконання серед рідних та знайомих.

РОЗДІЛ 4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ (ІНТЗ)

Індивідуальне навчально-творчого завдання становить самостійна підготовка здобувачем виконавської презентації твору (за вибором), а також вербальної анотації до нього.

Для здійснення виконавсько-вербальної інтерпретації пропонуємо наступний перелік творів програмної музики на вибір здобувача:

1. С. Халат – «Коник»
2. С. Халат – «Скакалка»
3. Д. Палієв – «Воденичка»
4. Д. Палієв – «Вовчок»
5. О. Соловйова – «Далека зірка»
6. Л. Дакен – «Зозуля»
7. Е. Сьожурне – «Sun»
8. К. Дебюсі – «Місячне сяйво»
9. І. Леснік – «Midnight pieces: First Toy»
10. С. Хмельов – «Міккі Маус»
11. Дж. О'Райлі – «Fireworks»
12. К. Абе – «Frogs»

4.1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО СКЛАДАННЯ ВЕРБАЛЬНОЇ АНОТАЦІЇ НА МУЗИЧНИЙ ТВІР

Зміст вербальної анотації на музичний твір передбачає таку інформацію, а саме:

- 1) музична епоха створення композиції;
- 2) жанр музичного твору;
- 3) стилеві особливості музичної композиції;

4) відомості з творчої біографії композитора твору, стиль його композиторського письма;

5) відомості щодо історії створення твору, його виконавців

6) аналіз композиторських ремарок;

7) аналіз засобів музичної виразності;

8) особливості виконання твору (застосована нотація, використовувані виконавські засоби, застосовані способи звуковидобування, артикуляційні прийоми, використання двопалкової (чотирьохпалкової) технік гри, метроритмічні та темпові особливості, фразування, використовувані види педалі, способи глушіння (при виконанні творів на вібрафоні), використання імпровізаційних елементів;

9) методи опрацювання твору, спрямовані на подолання виконавсько-технічних проблем.

РОЗДІЛ 5

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Критерії здійснення вибору музичного твору.
2. Основні етапи роботи над музичним твором.
3. Зміст етапу ознайомлення з музичним твором.
4. Особливості розбору музичного твору, написаного для ударних інструментів.
5. Система нотування в музичних творах для ударних інструментів.
6. «Легенда» музичного твору у розрізі виконавства на ударних інструментах.
7. Словесні, абстрактно-графічні, образно-графічні позначення у музиці для ударних інструментів.
8. Сутність поглибленого опрацювання музичного матеріалу через засоби музичної виразності.
9. Виконавсько-технічні труднощі на ударних інструментах: алгоритми опрацювання.
10. Особливості аналізу виконавських інтерпретацій музичних творів.
11. Виконавські завдання у створенні власної виконавської інтерпретації музичної композиції.
12. Методи вирішення виконавсько-технічних проблем.
13. Робота над музичною формою музичних композицій.
14. Специфіка роботи над оптимальним звуковидобуванням на ударних інструментах.
15. Роль виконавських засобів у створенні тембру звуку.
16. Робота над артикуляцією на ударних інструментах.

17. Специфіка роботи над динамікою на ударних інструментах.
18. Фразування на ударних інструментах.
19. Особливості підбору аплікатури на ударних інструментах.
20. Специфіка застосування різноманітних способів глушіння на вібрафоні.
21. Особливості підбору оптимальної позиції рук та палок під час гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах.
22. Робота над метроритмічною точністю на ударних інструментах.
23. Зміст репетиційної роботи під час цілісного виконання творів концертної програми.
24. Особливості підготовки до концертного виступу музиканта-виконавця на ударних інструментах.
25. Основні принципи налаштування ударних інструментів.
26. Особливості регулювання висоти звуковисотного клавішного ударного інструменту.
27. Виконавський контроль за програванням концертної програми.
28. Методичні прийоми перевірки готовності музиканта до концертно виступу.
29. Алгоритм роботи над складними технічними труднощами: тремоло, ударами на різноманітних ударних інструментах, педалізацією, способами глушіння при грі на вібрафоні.
30. Алгоритм створення вербальної анотації на музичний твір.

РОЗДІЛ 5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ РОБОТИ

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні завдання	0	Здобувач не володіє нотним матеріалом.
	1-2	Здобувач виконує програму не в повному обсязі, з технічними помилками; потребує корекції в прийомах звуковидобування, інтонування фактури, технічних навичок гри, педалізації; аналізує і створює виконавську інтерпретацію музичних творів за умови допомоги викладача.
	3-4	Здобувач виконує програму в повному обсязі, припускає незначні текстові помилки, в питаннях звуковидобування і артикуляції потребує допомоги викладача. Вдається до пошуку образного змісту музичного твору, установлення зв'язку між образом і засобами музичної виразності.
	5	Здобувач виконує програму інтонаційно-виразно, художньо-технічно, в повному обсязі; демонструє навички звуковидобування у відповідності до поставлених виконавських завдань; поетапно створює виконавську інтерпретацію музичних творів.
Самостійна робота	0	Здобувач не володіє нотним матеріалом; без ініціативний до розкриття художнього контексту музичного твору. потребує регулярної допомоги викладача.
	1-2	Здобувач демонструє фрагментарні знання тексту музичних творів; неуважно ставиться до опрацювання елементів музичної мови, виконанні завдання містять багато помилок; потребує систематичної допомоги викладача.
	3-4	Здобувач опрацьовує нотний матеріал, аналізує елементи музичної мови, розуміє значення засобів музичної виразності у відтворенні художнього музичного образу, потребує допомоги викладача в питаннях звуковидобування і артикуляції.
	5	Здобувач самостійно опрацьовує музичні твори, розробляє художньо-виконавську інтерпретацію твору на основі розуміння елементів музичної фактури.
Індивідуальне навчально-творче	0	Здобувач має поверхові уявлення про алгоритм створення художньо-демонстрації; може вибірково характеризувати елементи музичної фактури; фрагментарно володіє музичним твором.

завдання (ІНТЗ)	1-2	Здобувач частково розробляє алгоритм художньо-демонстрації, володіє нотним матеріалом не в повному обсязі і припускається помилок; розуміє значення засобів музичної виразності, але потребує допомоги викладача у створенні художньої інтерпретації; думку висловлює не завжди послідовно;
	3-5	Здобувач розробляє алгоритм художньо-демонстрації, володіє нотним матеріалом; думку висловлює послідовно; володіє тезаурусом музичного мистецтва, виконує музичні твори, але не на художньо-технічному рівні. розуміє значення засобів музичної виразності у відтворенні художнього музичного образу
	6-8	Здобувач самостійно: розробляє художньо- демонстрації, вміє послідовно висловлювати та обґрунтовувати думку художньою мовою; виконання музичних творів відповідає їх образному змісту.
Діагностичний зріз щодо рівня розвиненості умінь самостійного опрацювання музичного твору	Низький 1-3 балів	Відчуває труднощі під час читання нотного тексту; не володіє навичками аналізу музичного твору; не вміє самостійно організувати процес розучування; демонструє низький рівень технічної підготовки; не здійснює самоконтроль виконання.
	Достатній 4-6 балів	Орієнтується в нотному тексті, але аналіз твору поверхневий; самостійно розучує твір, проте допускає технічні, ритмічні або інтонаційні неточності; усвідомлює власні помилки, але не завжди здатен самостійно їх виправити; намагається передати художній образ.
	Високий 7-10 балів	Самостійно аналізує музичний твір (форма, фактура, стильові особливості); усвідомлено працює з нотним текстом (ритм, штрихи, динаміка, агогіка); планує процес розучування (виділяє складні місця, добирає ефективні прийоми роботи); демонструє технічну впевненість і ритмічну стабільність; контролює якість виконання, самостійно виявляє та виправляє помилки; передає художній задум твору, дотримується стильової відповідності.
Читання нот з листа	1-3 балів	Здобувач відчуває значні труднощі під час читання нотного тексту; часто зупиняється, втрачає темп; допускає ритмічні та інтонаційні помилки; не орієнтується у знаках альтерації, ключах, метричних змінах; виконує лише окремі фрагменти, не зберігаючи цілісності твору.
	4-6 балів	Здобувач читає нотний текст з листа у сповільненому або нестабільному темпі; допускає окремі ритмічні, інтонаційні або фактурні помилки; орієнтується в ключах і тональностях, але з ускладненнями при їх зміні; інколи зупиняється для корекції

		виконання; передає загальний характер твору, проте музична цілісність порушується.
	7-10 балів	Здобувач читає нотний текст з першого виконання у стабільному темпі; точно відтворює ритм, метр і ладотональні особливості; правильно виконує штрихи, аплікатуру (за наявності), динамічні та артикуляційні позначення; швидко орієнтується в ключах, знаках альтерації, зміні метру або тональності; зберігає безперервність виконання без зупинок.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Допускається за умови виконання ІНТЗ. Для навчальної дисципліни «Виконавська підготовка (за напрямом)» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену (виконавство), відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0-5	Здобувач освіти грає напам'ять не всі твори академічної програми, припускається помилок у виконанні технічних прийомів гри та звуковидобуванні, артикуляції, педалізації, метро-ритмічній організації музичного матеріалу; виконання не має жанрово-стильової відповідності авторському задуму; музичні твори не мають художньо-виконавської інтерпретації.
6-10	Здобувач освіти грає напам'ять всі твори академічної програми, але припускається помилок у технічно складних елементах і педалізації; не володіє різною динамічно-звуковою градацією та різними прийомами звуковидобування, відсутня артикуляційна визначеність; виявляє невпевненість, маловиразне фразування, звукову одноманітність, технічну обмеженість.
11-15	Здобувач освіти виконує напам'ять всі твори академічної програми, демонструє володіння технікою звуковидобування, фразуванням, артикуляцією, динамікою, педалізацією, але образно і художньо-технічно не переконливо.
16 -20	Здобувач виконує музичні твори відповідно до їх образного змісту; демонструє володіння основними виконавсько-технічними прийомами гри, якісною артикуляцією, звуковою виразністю, гнучкістю фразування, динамічною різноманітністю, педалізацією, дотримується жанрової відповідності.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач вищої освіти має міцні теоретично-фахові знання в обсязі, що відповідає програмі освітнього компоненту; володіє виконавськими навичками, які реалізує в процесі опанування музичного твору. У виконанні практичних завдань виявляє творчий підхід та проявляє вміння: самостійно грамотно аналізувати і опрацьовувати нотний текст (визначати фактурні, структурні, ладові, гармонійні елементи; ідентифікувати прийоми звуковидобування, звукоутворення, фразування, тощо); установлювати зв'язок між засобами музичної виразності та образним змістом твору; висловлювати власну точку зору стосовно художньо- образного змісту музичних творів; розробляти алгоритм роботи над музичним твором та алгоритм художньо-методичних презентацій. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім виявленням та втіленням жанрових особливостей музичних творів в процесі інтерпретації.
Добре (82-89 B)	Здобувач вищої освіти має ґрунтовні теоретично-фахові знання в обсязі, що відповідає програмі освітнього компоненту; володіє виконавськими навичками та застосовує їх під час опанування музичних творів, але припускається несуттєвих помилок. У виконанні практичних завдань проявляє вміння: самостійно аналізувати і опрацьовувати нотний текст; установлювати зв'язок між засобами музичної виразності та образним змістом твору. Розробляє алгоритм художньо-методичних презентацій та самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач вищої освіти має загальні теоретично-фахові знання, що відповідають програмі освітнього компоненту; володіє виконавськими навичками та застосовує їх у роботі над музичним твором, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача. У виконанні практичних завдань проявляє вміння: аналізувати і опрацьовувати нотний текст; установлювати зв'язок між засобами музичної виразності та образним змістом твору. Намагається розробляти художньо-методичні інтерпретації, але потребує допомоги викладача у виправленні помилок.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач вищої освіти розуміє основні програмні вимоги, орієнтується в алгоритмі опанування музичним твором; має частково сформовані виконавські навички гри на музичному інструменті. Самостійно аналізує й опрацьовує музичний матеріал, але допускає значну кількість помилок, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача. Розкриття змісту музичних творів, визначення зв'язку між засобами музичної виразності та образним змістом відбувається у діалозі з викладачем.

<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти поверхнево опанував музичні твори, що передбачені вимогами програми, володіє навичками гри на мінімальному рівні; музично-теоретичні знання фрагментарні; розуміння засобів музичної виразності формальне, а їх втілення у творах відбувається зі значними труднощами з підтримкою з боку викладача; відсутнє глибоке розуміння образно-художнього змісту музичних творів.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання, опанував менше половини обсягу музично-інструментального репертуару, передбаченого програмою освітнього компонента. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Працює пасивно, рівень виконавських навичок та умінь дозволяє опановувати лише нескладні твори, виконання супроводжується помилками, які виправляються за допомогою викладача.</p>

РЕКОМЕНДАВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста): підруч. для вищ. та середніх муз. навч. закл. Київ: Музична Україна, 2004. 290 с.
2. Демидова М. Г., Левицька І. М., Новська О. Р. Основний музичний інструмент: навч. посіб. Одеса Університет Ушинського, 2020. 200 с.
3. Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина II: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2020. 212 с.
4. Шип С.В. Теорія художніх стилів: монографія. Суми: ФОП Цьома С. П., 2023. 138 с.

Допоміжна література

1. Вороновська О. В., Чи Синьйой. Музично-виконавська інтерпретація як засіб формування художньо-аналітичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2023. Випуск 3 (144). С. 7-14. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-3-1>
2. Гаркуша Л. І, Економова О. С. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 14–15 квітня 2016 р. Київ, 2016. С.520-529.
3. Грінченко, А. М. До проблеми удосконалення виконавських навичок у майбутніх учителів в процесі гри на фортепіано. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2022. № 81. С.152-156. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.28>.

4.Грінченко А. М., Лян Юань. Розвиток виконавсько-слухової уваги майбутніх фахівців в процесі навчання гри на фортепіано. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*: зб. матеріалів та тез VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів, м. Одеса, 14-15 листопада 2022 р. Одеса, 2022. С. 22-24.

5. Коваленко А. С. Звуковидобування та звуковедення як основа художньої техніки гітариста. *Південноукраїнські мистецькі студії*. Одеса, 2025. Вип. 4 (11). С.72-76. DOI: <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-4.11>

6.Лабунець В. М., Карташова Ж. Ю. Самостійна робота майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі інструментально-виконавської підготовки. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Київ, 2021. Вип. 30(1). С. 262-271. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-262-271>

7. Левицька, І. М. Розвиток метроритмічних здібностей учнів-початківців у процесі навчання гри на ударних інструментах. *Південноукраїнські мистецькі студії*. Одеса, 2024. Вип. 4(7). С.40- 45. DOI: <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-4.6>.

8.Мамікіна А. І. До проблеми виконавського контролю в інтерпретаційному процесі музиканта. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць*. Запоріжжя, 2022. № 82. С. 207–210. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.37>

9.Олійник Т., Умрихіна О. Інструментально-виконавська підготовка студентів музично-педагогічного профілю та її культурно-освітній потенціал: теоретико-практичний аспект. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2021. №1(23). С. 108–115. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.1\(23\).2021.232795](https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(23).2021.232795)

10. Ракул Ю. К. Мистецтво педалізації як один з основних засобів виразності фортепіанного виконавства. Одеса: Фотосинтетика, 2007. 159 с.

11.Рало Г. О. Виконання гам на ксилофоні, як засіб технічного розвитку музиканта. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку*

суспільства: матеріали і тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів, м. Одеса, 14-15 жовтня 2022 р. Одеса, 2022. Т. 2. С. 127-130.

12. Рало Г.О. Вибрані аспекти формування виконавської постановки на ударних інструментах. *Регіональні, культурні, мистецькі та освітні практики*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Переяслав, 26 -27 квітня, 2023 р. Переяслав, 2023. С. 124 - 127.

13. Рало Г.О. Феномен тремоло в музично-інструментальному виконавстві: науковий дискурс. *Південноукраїнські мистецькі студії*. Одеса, 2023. Вип. 2 (3). С. 49-53. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/20085/1/9.pdf>

14. Рало Г. О. Формування навичок оптимального рахунку у процесі фахової підготовки на ударних інструментах. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2025. Т. 2. Вип. 85. С. 36 -41. DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.6>

15. Рало Г. О. Читання нот з аркуша на ударних інструментах: до постановки проблеми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2025. Т. 2. Вип. 90. С. 302-306. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-44>

16. Рало Г. О. Особливості ефективного опанування читання нот з аркуша у здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти на звуковисотних ударних інструментах. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя, 2025. № 3 (55). С. 153-159. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-20>

17. Рало Г. О. Формування умінь ефективного підбору аплікатури у здобувачів мистецько-педагогічної освіти під час навчання гри на ударних інструментах: науковий дискурс. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2025. Вип. 88. С. 208-213. DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/88.38>

18. Рало О. М. Формування сучасної конструкції маримби як темброво акустичної системи. *Музичне мистецтво і культура*. Одеса, 2021. Вип. 32 (1). С. 324-339. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2021-32-1-24>

19. Bailey E. Mental and Manual Calisthenics for the Modern Mallet Player. Van Nuys: Belwin Mills Publishing Corp., 1991. 141 p.
20. Bobo K. Permutations For the Advanced Marimbist. Indiana: Keyboard Percussion Publications, 2007, 125 p.
21. Burton G. Four Mallet Studies. Glenview. IL: Creative Music, 1968. 40 p.
22. Chapin J. Vanced Techniques for the Modern Drummer. New York: Jim Chapin, 1948, 56 p.
23. Delecluse J. Methode Complete de Vibraphone. Paris: Alphonse Leduc, 1963. 73 p.
24. Friedman D. Vibraphone technique: Dampening and Pedaling. Boston: Berklee press publication, 1973. 52 p.
25. Goldenberg M. Modern school for Xylophone, Marimba, Vibraphone. Chappel & Co., 1950. 131 p.
26. Green G., Green J. Green Brothers advanced instructor for xylophone. New York, 1922. 91 p.
27. Green G. Instruction Course for Xylophone /Eds. R. Eyles, G. Whaley. Ft. Lauderdale: Meredith music publications, 1984. 161 p.
28. Igoe T. Great hands for a lifetime. Featuring the Lifetime Warmup. New York: Hudson Music, 2010. 57 p.
29. Kotoński W. Leksykon współczesnej perkusji. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne S.A., 1999. 176 s.
30. Kramme H., Kiesant G. Das Schlagzeug in Pop, Rock & Jazz. Leipzig: VEB Deutscher Verlag für Musik Leipzig, 1981. 172 s.
31. Lee Lane J., Walker R. Rudimental Snare Drum Grooves. Cheltenham: Hal Leonard Corporation, 2009. 48 p.
32. Polachowski A. Szkoła gry na werblu. Będzin: Palisso Edition, 2010. 155 s.

33. Ralo H. Ergonomic context of forming technical skills for playing percussion instruments. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2024. Вип. 79 (2). С. 255-260. DOI:10.24919/2308-4863/79-2-39.

34. Ralo G. O. Methodological features of forming pedal-damping skills for playing the vibraphone. *International scientific journal "Grail of Science": with the proceedings of the III Correspondence International Scientific and Practical Conference "Open Science Nowadays: main mission, trends and instruments, path and its development, Vinnytsia-Vienna, on November 1st, 2024. Vinnytsia-Vienna, 2024. №45. P. 506-509. DOI: 10.36074/grail-of-science.01.11.2024.067.*

35. Ralo H. O., Nikolai, H. Formation of musician's technical skills in the process of instrumental performance training. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів, м. Одеса, 18-19 жовтня 2024 р. Одеса, 2024. Т. 1. С. 296-301.*

36. Stevens L. *Method of Movement for Marimba*. New York: Leigh Howard Stevens, 1993, 109 p.

37. Stone G. *Mallet control for the xylophone (marimba, vibraphone, vibrapharp)*. Boston, Massachusetts: George B. Stone & Son, Inc., 1949. 22 p.

38. Wilcoxon Ch. *Modern Rudimental Swing*. Ohio: Ludwig Music Publ. Co., 1969. 47 p.

39. Whaley G. *Fundamental studies for mallets*. JR Publications, 1974. 46 p.

40. Wooton J. *Dr. Throwdown's Rudimental Remedies*, Row-Loff Productions, 2010. 60 p.

Інформаційні ресурси

1. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>.

2. Бібліотека Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>

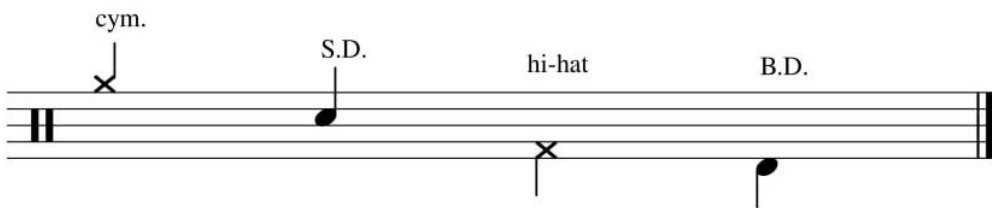
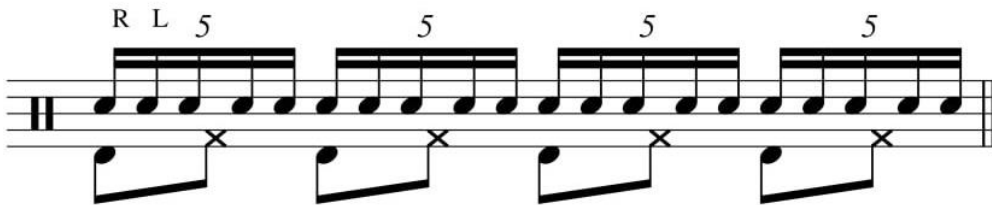
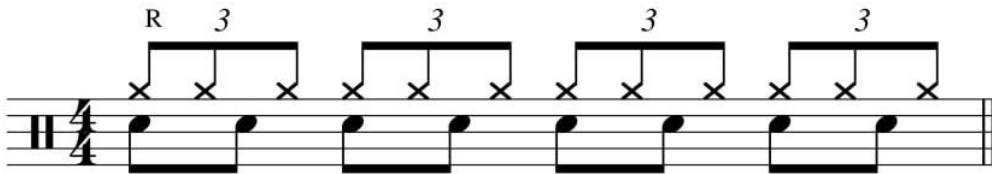
3. Бібліотека національної музичної академії України: офіційний сайт. URL: <https://lib.knmau.com.ua/>

- 4.Бібліотека Одеської національної музичної академії: офіційний сайт.
URL:<https://odma.edu.ua/biblioteka/>
5. Міжнародна організація перкусіоністів та барабанщиків (США): офіційний сайт <https://pas.org/>
- 6.Anika Nilles: Lesson 5 Sound: майстер-клас. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=D15IjDEseOU>
7. Dave Weckl Drum Clinic 2024: майстер-клас
URL:<https://www.youtube.com/watch?v=ay42PptljVQ>
8. Improv Class - Gary Burton: майстер-клас URL:
https://www.youtube.com/watch?v=t2txO_u2eNg&list=PLcTWY9cByX8NUHdMwWQ-o5ENYXO2wpRWA
9. Master Class de Percussão Sinfônica com Ney Rosauro: майстер-клас. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=S12cZpDFwcY>
10. Ney Rosauro Extended Grip Lessons. Lesson 1: Gripping the Mallets. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=zrgdNpBdyOM&list=PL5K6UStEyH6lfsQ9__udEF9K8xnctpl&index=3.
- 11.Vic Firth Artist Performance | TMEA 2024-25 All State Percussion Audition Masterclass: Four Mallets. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hkdtsknhzn4>
- 12.Gary Burton Lesson Series, Part 4: Sticking. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=scnMWqiki7U&list=PLcTWY9cByX8NUHdMwWQ-o5ENYXO2wpRWA&index=5>
13. Gary Burton Lesson Series, Part 6: Using the Pedal. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=BMYgc1PMQjc&list=PLcTWY9cByX8NUHdMwWQ-o5ENYXO2wpRWA&index=7>
14. Gary Burton Lesson Series, Part 7: Mallet Dampening. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=raxpggRbJnc&list=PLcTWY9cByX8NUHdMwWQ-o5ENYXO2wpRWA&index=8>

ДОДАТКИ

Додаток А.

Приклади політримічного малюнку:

Додаток Б.

Варіації вправи «млин» на малому барабані

Схема № 1:

Musical notation for Scheme No. 1, a 4-measure exercise on a small drum. The notation is written on a single staff with a 4/4 time signature. The first measure is marked with 'R L' above it. The exercise consists of a series of eighth notes, with some measures containing triplets of eighth notes. The notation ends with a double bar line.

Схема № 2:

Musical notation for Scheme No. 2, a 4-measure exercise on a small drum. The notation is written on a single staff with a 4/4 time signature. The first measure is marked with 'R L' above it. The exercise consists of a series of eighth notes, with some measures containing triplets of eighth notes. The notation ends with a double bar line.

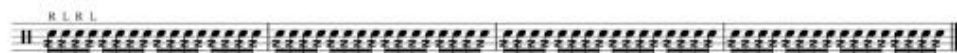
Схема № 3:

The image displays a musical score for a rhythmic exercise titled "Схема № 3". It consists of ten staves of music, each containing a series of rhythmic patterns. The first staff begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various rhythmic values such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, often grouped together. Fingerings are indicated by numbers 1 through 5 below the notes. Some notes are marked with a 'p' (piano) or an accent. The second staff features a series of triplets, with the number '3' written below each group. The third staff shows a sequence of eighth notes with a 'p' marking. The fourth staff contains sixteenth notes with a 'p' marking. The fifth staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '6' below. The sixth staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '6' below. The seventh staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '7' below. The eighth staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '7' below. The ninth staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '7' below. The tenth staff has sixteenth notes with a 'p' marking and a '7' below. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

Додаток Г.

Вправи на відпрацювання рикошетного тремоло (buzz roll)

Додаток І.

Вправи на опрацювання тремоло “двійками”

Додаток Д.

Варіації вправи «млин» на ударній установці

Умовні позначення:

малий барабан   малий том-том   середній том-том   підлоговий том-том   хай-хет ударом палкою   хай-хет ударом ногою   креш   великий барабан

Схема № 1:

Схема № 2:

Схема № 3:

The musical score consists of 15 staves of guitar notation. The first staff shows a simple chordal pattern with quarter notes. The second staff introduces eighth notes. The third staff features triplets of eighth notes. The fourth staff has sixteenth notes. The fifth and sixth staves show sixteenth-note patterns with fingerings 5 and 6. The seventh staff continues with sixteenth notes and fingerings 6 and 7. The eighth through tenth staves feature continuous sixteenth-note runs with fingerings 7, 6, and 7. The eleventh and twelfth staves continue the sixteenth-note runs. The thirteenth and fourteenth staves show sixteenth-note runs with fingerings 7 and 6. The final staff concludes with a sixteenth-note run followed by a whole rest.

Схема; 4:

A musical score for a piece titled "Схема; 4". It consists of six staves of music. The first staff is in 4/4 time and features a sequence of eighth notes with 'x' marks above them. The second staff continues this sequence with eighth notes. The third and fourth staves feature triplets of eighth notes, with the number '3' written above each triplet. The fifth and sixth staves continue the eighth-note sequence, with the sixth staff ending with a double bar line and a fermata.

Схема № 5:

A musical score for a piece titled "Схема № 5". It consists of six staves of music. The first staff is in 4/4 time and features a sequence of eighth notes with 'x' marks above them. The second staff continues this sequence with eighth notes. The third and fourth staves feature triplets of eighth notes, with the number '3' written above each triplet. The fifth and sixth staves continue the eighth-note sequence.

This musical score is written for guitar and consists of seven staves. The first six staves feature a continuous sixteenth-note pattern. The first two staves are in a standard two-finger fingering. The third and fourth staves introduce a five-finger fingering, with the number '5' placed above each note. The fifth and sixth staves introduce a six-finger fingering, with the number '6' placed above each note. The seventh staff shows a final chord with a downward-pointing arrow above the first note, indicating a pluck or pick attack, followed by a double bar line.

Схема № 6:

The musical score for 'Схема № 6' is presented in 4/4 time and consists of four staves. The first two staves feature a rhythmic exercise with quarter notes and eighth notes, including triplets. The third and fourth staves feature a more complex exercise with sixteenth notes and eighth notes, also including triplets. The score is divided into two main sections, each containing two staves. The first section includes exercises with triplets of eighth notes and sixteenth notes, and exercises with groups of five, six, and seven sixteenth notes. The second section includes exercises with groups of seven sixteenth notes and groups of eight sixteenth notes. The notation includes various rhythmic values, stems, and beams, with some notes marked with 'x' to indicate specific articulation or fingerings.

Додаток Е.

Додаток Є.

Схеми виконання гам на ксилофоні, маримбі та вібрафоні двома палками.

Схема № 1:

The musical score for Schema No. 1 is written in 4/4 time and consists of ten staves. The notation includes various rhythmic patterns and hand alternations:

- Staff 1: Quarter notes, starting with 'L' and 'R' above the first two notes.
- Staff 2: Quarter notes, ending with a rest and 'L' above.
- Staff 3: Eighth notes, starting with 'L' and 'R' above the first two notes.
- Staff 4: Eighth notes, ending with a rest and 'L' above.
- Staff 5: Triplet eighth notes, with 'L R L' and '3' above.
- Staff 6: Triplet eighth notes, with '3' above.
- Staff 7: Triplet eighth notes, with 'L' below the final note.
- Staff 8: Sixteenth notes, with 'L R L R' above the first four notes.
- Staff 9: Sixteenth notes.
- Staff 10: Sixteenth notes, ending with a rest and 'L' above.

Схема № 2:

The first part of the musical score consists of 10 staves. The first two staves are in 4/4 time and feature a simple melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The third and fourth staves continue this melody with some rhythmic variation. The fifth and sixth staves introduce triplets of eighth notes. The seventh and eighth staves continue with more complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. The ninth and tenth staves conclude the first part with a final melodic phrase.

The second part of the musical score consists of 10 staves. The first two staves feature a complex rhythmic pattern of sixteenth notes with a '5' above them, indicating a quintuplet. The third and fourth staves continue this pattern with some variation. The fifth and sixth staves introduce a new rhythmic pattern of sixteenth notes with a '6' above them, indicating a sextuplet. The seventh and eighth staves continue this pattern. The ninth and tenth staves conclude the second part with a final melodic phrase.

Схема № 3:

Musical score for the left hand of 'Схема № 3'. It consists of 10 staves of music in 4/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The score concludes with a final measure containing a whole rest.

Musical score for the right hand of 'Схема № 3'. It consists of 10 staves of music in 4/4 time. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The score concludes with a final measure containing a whole rest.

Схема № 4:

The first staff contains a sequence of eighth notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Below the staff are the letters 'L R'.
The second staff contains a sequence of eighth notes with triplets: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Below the staff are the letters 'L R L' and 'L'.

Виконання арпеджіо

Схема № 5:

The first staff shows a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.
The second staff shows a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.
The third staff shows a sequence of quarter notes with triplets: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Below the staff are the letters 'L R L R'.
The fourth staff shows a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

Схема № 6:

The musical score for "Схема № 6" is written in 4/4 time and consists of ten staves. The notation is as follows:

- Staff 1:** Four measures of music. The first measure contains four quarter notes (C4, D4, E4, F4). The second measure contains four quarter notes (G4, A4, B4, C5). The third measure contains four quarter notes (B4, A4, G4, F4). The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.
- Staff 2:** Four measures of music. The first measure contains four eighth notes (C4, D4, E4, F4). The second measure contains four eighth notes (G4, A4, B4, C5). The third measure contains four eighth notes (B4, A4, G4, F4). The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.
- Staff 3:** Four measures of music. The first measure contains a triplet of eighth notes (C4, D4, E4) followed by a quarter note (F4). The second measure contains a quarter note (G4) followed by a triplet of eighth notes (A4, B4, C5). The third measure contains a quarter note (B4) followed by a triplet of eighth notes (A4, G4, F4). The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.
- Staff 4:** Four measures of music. The first measure contains a sixteenth-note run: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The second measure contains a sixteenth-note run: B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3. The third measure contains a sixteenth-note run: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4. The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.
- Staff 5:** Four measures of music. The first measure contains four quarter notes (C4, D4, E4, F4). The second measure contains four quarter notes (G4, A4, B4, C5). The third measure contains four quarter notes (B4, A4, G4, F4). The fourth measure contains four quarter notes (E4, D4, C4, B3).
- Staff 6:** Four measures of music. The first measure contains four quarter notes (C4, D4, E4, F4). The second measure contains four quarter notes (G4, A4, B4, C5). The third measure contains four quarter notes (B4, A4, G4, F4). The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.
- Staff 7:** Four measures of music. The first measure contains four quarter notes (C4, D4, E4, F4). The second measure contains four quarter notes (G4, A4, B4, C5). The third measure contains four quarter notes (B4, A4, G4, F4). The fourth measure contains four quarter notes (E4, D4, C4, B3).
- Staff 8:** Four measures of music. The first measure contains a quarter rest followed by a whole rest. The second measure contains a triplet of eighth notes (C4, D4, E4) followed by a quarter note (F4). The third measure contains a quarter note (G4) followed by a triplet of eighth notes (A4, B4, C5). The fourth measure contains a quarter note (B4) followed by a triplet of eighth notes (A4, G4, F4).
- Staff 9:** Four measures of music. The first measure contains a sixteenth-note run: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The second measure contains a sixteenth-note run: B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3. The third measure contains a sixteenth-note run: A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4. The fourth measure contains a quarter rest followed by a whole rest.

Додаток Ж.

Вправи на розведення та зведення палок

В основі вправи удар Single Independent Stroke

Musical notation for the exercise 'Single Independent Stroke'. It consists of five staves in 4/4 time. The first staff shows a sequence of eighth notes with triplets. The second staff shows a sequence of eighth notes with triplets. The third staff shows a sequence of eighth notes with triplets. The fourth staff shows a sequence of eighth notes with triplets. The fifth staff shows a sequence of eighth notes with triplets. The notation includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a repeat sign at the beginning of each staff.

В основі вправи удар Double Vertical Stroke:

Musical notation for the exercise 'Double Vertical Stroke'. It consists of one staff in 4/4 time. The notation shows a sequence of eighth notes with double vertical strokes. The notation includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a repeat sign at the beginning and end of the staff.

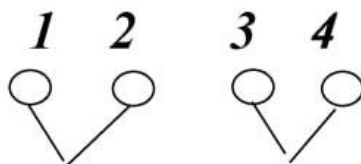
В основі вправи удар Single Alternating Stroke:

Musical notation for the exercise 'Single Alternating Stroke'. It consists of one staff in 4/4 time. The notation shows a sequence of eighth notes with alternating strokes. The notation includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a repeat sign at the end of the staff.

Додаток 3.

Опрацювання гам на маримбі різними аплікатурними варіантами (чотирьопалкова техніка гри).

Нумерація палок:

**Аплікатура виконання гами As-dur утриманням палок у руці
за Л. Стивенсом**

**Аплікатура виконання гами As-dur утриманням палок у руці
за Г. Бьортоном**

**Аплікатура виконання гами E-dur утриманням палок у руці
за Л. Стивенсом**

**Аплікатура виконання гами E-dur утриманням палок у руці
за Г. Бьортоном**

Додаток II.

Вправи на опрацювання виконавського тремоло «traditional roll»

First system of musical notation, featuring a treble and bass clef. The treble clef part consists of four measures of eighth-note chords, while the bass clef part consists of four measures of eighth-note chords.

Second system of musical notation, featuring a treble and bass clef. The treble clef part consists of four measures of eighth-note chords, while the bass clef part consists of four measures of eighth-note chords.

Third system of musical notation, featuring a treble and bass clef. The treble clef part consists of four measures of eighth-note chords, while the bass clef part consists of four measures of eighth-note chords.

Fourth system of musical notation, featuring a treble and bass clef. The treble clef part consists of four measures of eighth-note chords, while the bass clef part consists of four measures of eighth-note chords. The system concludes with a double bar line.

Додаток I.

Вправи на відпрацювання глушіння способом «точкове».

Додаток І.

Приклади «легенди» творів для ударних інструментів

«Легенда» твору «Піеса за маримба и пиано» болгарського композитора

Е.Ханджиева

ЛЕГЕНДА

А. МАРИМБАФОН

Произволни акорди върху пластините, съответстващи на белите клавиши при пианото, приблизително в дадения регистър (с 4 палки).

Произволни акорди върху пластините, съответстващи на черните клавиши при пианото, приблизително в дадения регистър (с 4 палки).

Произволни акорди върху двата вида пластини, приблизително в дадения регистър.

Глисандо върху металните тръби на маримбата нагоре с дясна ръка.

Глисандо върху металните тръби на маримбата надолу с дясна ръка.

Фигурата да се изсвири по най-бързия възможен начин.

Нисочината на тоновете да се спазва приблизително (да наподобява дадената мелодия), а ритъма да се спазва точно.

Хаотично изпълнение на бързи гамовидни пасажи върху всички пластини с две ръце. Фигурата се изпълнява само с лява ръка, когато има и глисандо върху металните тръби.

Твърди гумени палки

Мекни гумени палки

Гумени палки, наплетени с вълна.

Б. ПИАНО

Кластер върху белите клавиши, приблизително в дадения регистър (с длан).

Кластер върху черните клавиши, приблизително в дадения регистър.

Кластер върху белите и черните клавиши, приблизително в дадения регистър.

Кластер върху белите и черните клавиши в определените граници.

«Легенда» твору для мультиперкусії соло «Collinear dancer» С. Рілея

COLLINEAR DANCER

(for multiple percussion solo)

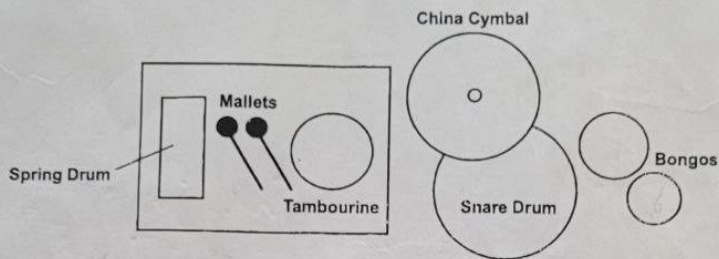
by
Steve Riley

INSTRUMENTATION

2 Bongos (high and low)
Snare Drum (6 x 14 size, w/ snares off)
Tambourine
14" China Cymbal
Spring Drum (medium-angle 10 x 3.5 size)

Mallets needed: 1 pair medium-soft rubber mallets with birch handles
ME = use mallet ends SE = use shaft ends

SET-UP DIAGRAM

NOTATION

2 Bongos   Snare Drum   Tambourine

high   low   center   edge   use tambourine as beater   center   head-edge   shell-edge

Tambourine (cont.)   China Cymbal   Spring Drum

let ring   dampen w/ thumb   play tamb. head w/ mallets while placed on top of snare drum head   closed noteheads   open noteheads   use tambourine as beater

